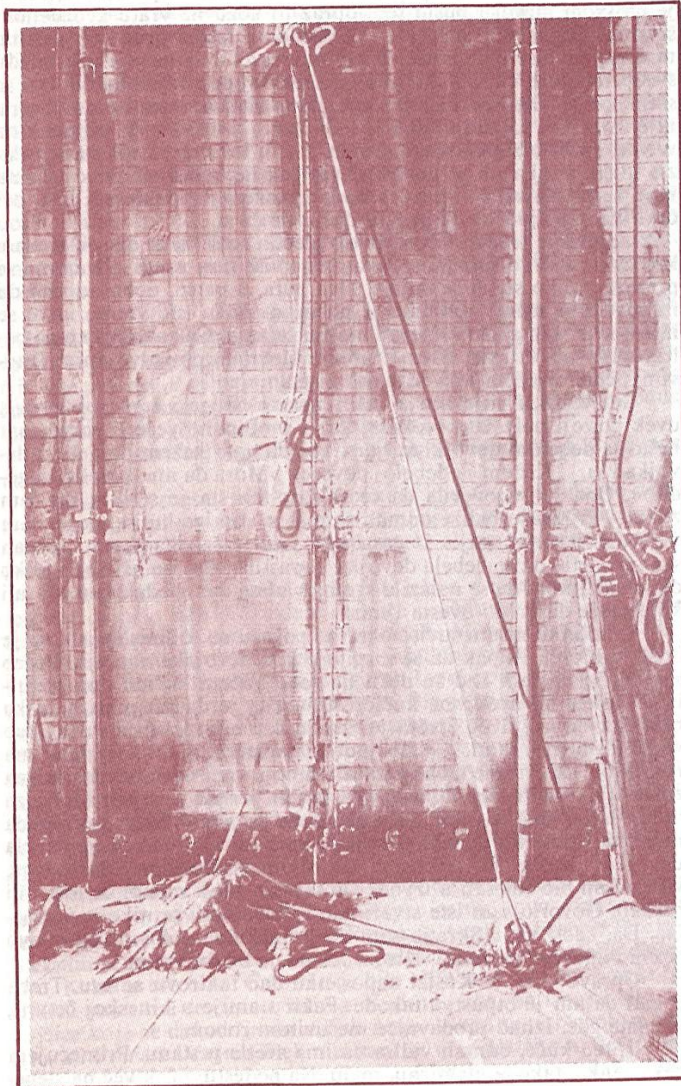

Ona takođe ima pišku probodenu kroz vrat. Ah, nikada neću moći da odagnem tu sliku, nikada! Dva tanka sasušena mlaza krvi spuštaju joj se do ramena, klize joj na grudima i padaju u jednu crvenu baricu na parketu, između njenih bedara. Ono zgrčeno lice! Ona iskričljiva usta! Onaj užas! Ona skoro razgoličenost, svirepa, groteskna!

Poslovođa je presamićen na ulazu u kupatilo. To on ječi. On pljuje žuč. Fakir izgleda nepokolebljiv. Ja zavlačim ruku između dojki debele devojke; čini mi se da joj srce kuca. Malo povučem šipku, ali krv nastavlja da teče. Ah ona škripa kad pokušam da izvučem metalnu šipku! Vi to ne možete zamisliti: kao kad se trljaju dva komad gvožđa! Njegove šake, položene na kolenima i otvorene pokazuju kako su izguljene iznutra! Kao da je neko hteo da s njih skine crte i pečat, dakle, da s njih skine moć; zar oguljena ruka ne gubi sposobnost da pozdravlja, miluje... udara!

Nema telefona u tom ćumezu. Ja dakle silazim niz stepenice... kunem vam se, inspektore... i trčim prema ulici Svete Katarine vičući »u pomoć«, zovući policiju. Ništa se više nije dogodilo. Pustite me na miru. Pustite me da odem odavde. Hoću da se vratim kući.

Ako ste našli poslovođu sa metalnom piškom zabodenom u leđa, ja s ti nemam ništa; on je jo ječao, kad sam ja odlazio, zgrčen u jednom uglu kupatila; nije počivao u krilu debele devojke! Zašto bih ja tu učinio? I ja nisam gurnuo fakira kroz prozor. Mora da se sam bacio, da se izbriše sa ovog sveta; kao što je već bio zbrisao svoju sopstvenu liniju života. Sve što hoću, ja, to je da se vratim i Kap-de-la-Madlen, da nasledim oca i prodajem polovna kola. Ne. Neću da vidim debelu devojku. Ne bih mogao... Da se oženim takođe, da imam dvoje dece, dva televizora, dve kosačice trave. Da imam dasku od šupe na podzemnom spratu. Hoću da odem...

Ne! Nikako debela devojka. Ne mogu.

Prevela Borjanka Ludvig

ANDRE KARPANTIJE, poreklom iz Montreala, rođen ja 1947. Pripovedač i romasijer. Do sada objavio dva romana: »Aksel i Nikola sa Akselovim sećanjima« (1973) i »Orao će leteti kroz sunce« (1978), kao i zbirke novela »Ulica San-Denis« (1978) i »Hleb Ptica« (1982).

simbolimeizam

e. a. karaters

Simbolizam je puna kofa bljuvotina. Zagnjuriš u priču, bilo koju, sa gotovom teorijom u glavi (gde bi trebalo da se nalazi mozak) i zaista, izranjaš sa onim zbog čega si i krenuo u dubine, pa zar nije to divno kad se tvoja teorija pokaže kao ispravna?

Bljuvotine.

Jedan moj negdašnji profa, pobožni frojdovac, umeo je stvarno da se popali tumačeći nam »Ilijadu«. Svaka strela, svako koplje, svako duže tanko oružje – u to vreme još nisu bili izmislili metke, a verujem da nisu baš ni pračke upotrebljavali i zato je svo oružje bilo dugačko i tanko – bilo koje dugačko, tanko oružje imalo je toliko falusan oblik da on jednostavno nije više mogao da se uzdrži. Da ste ga samo čuli kako priča; kad su se pećinski ljudi gadali kamenicama, to mora da je bilo pre nego što su izmislili seks. Da se čovek lepo upita: odakle onda mi dodosmo, nije li tako?

Postoji jedna scena u »Ilijadi« kad Eneja doživljava oluju na moru i jedva nekako uspeva da uđe u Kartaginsku luku. Mirno je u luci dok Enej ulazi pored dugačkog kamenog gata. Dolazite u iskušenje da se izjasnite kako je mala korist od takve luke koja nije mirna i da je najbolji način da se napravi mirna luka – podizanje dugačkog gata; pa ipak, ne trudite se uzalud. Zato, jer oluja predstavlja seksualno uzbuđenje, kapirate, a ako ne delite ovo mišljenje, vaš seksualni nagon je potisnut; dugački gat, pored kojeg lađa ulazi u luku je – pa, znate već šta; a sama luka jeste mir zadovoljenog muškarca posle kojeg dolazi mir najveštije žene.

Imala sam još jednog profu istog shvatanja, ali ovaj je bio malčice moderniji. Umesto da čita o dogodovštinama Trojanaca, on je gledao »Odiseju u svemiru 2001«. Zapanjujuće falusan film ta »2001«, govorio je. Svi oni svemirski brodovi.

Htela sam da mu otkrivam principe aerodinamike, ali digoh ruke. Bila je to za mene »neprijateljska teorija«, a i ne bi priličilo jednoj gospodi da se upliće u takve stvari. Nije ni profit donosilo, uostalom.

Međutim, desila se čudesna stvar sa mojom poslednjom pričom. Na početku ovo da kažem, bila je to jedna glupa pričica koju sam morala da napišem za jednog ortaka koji je lansirao na tržište mornarički časopis i koji je bio u frci za jednom pričom do kraja meseca. Dao mi je jednu istinitu priču isečenu iz nekog drugog magazina da bi me usmerila na pravi put. On ne obožava beskorisne tokove radnje u mojim pričama.

Istinita priča je bila toliko srceparajuća da se čoveku smučilo. Mladenci koji upravo počinju svoj medeni mesec, uplovljavaju u zaliv ispunjen drugim jahtama i tu bacaju sidro. Počinju da se spuštaju u čamac da bi odveslali sa sidrišta do obale. Nevesti iz džepa ispada novčanik i pada u prljavu vodu. U njemu je sva ušteđevina spremljena za krstarenje na medenom mesecu. Gnjurac koga su pozvali u tu svrhu, ne uspeva da pronađe novčanik jer je voda prljava i mutna. Krstarenje na medenom mesecu – čorak. Mladenci moraju da se vrata kući.

(Zašto moraju da se vrata kući, nije jasno. Uobičajena praksa pri iznajmljivanju jahte je da se plati unapred. Preostali put košta samo za namirnice, a fala Bogu, riblje glave i pirinač nedelju dana, bolje i to nego: diži ruke pa idi doma. Isto tako, odakle im pare da plate gnjurca? Nema veze. Situacija? Užasna.)

Dobri Samarićanin sa susedne lađe dobija sjajnu ideju. Veslače do svih ostalih lađa, ispričaće im priču i prihvatiće novčanu pomoć. Uspeh. Svi daju novac, sem starog tvrđice, vlasnika najveće i naskuplje jahte, koji sluti prevaru. Mladenci preplavljeni dolarskim čekovima. Medeni mesec spašen.

Sad ja vas da pitam nešto. Sve je ovo dobro za realni život, ali pisati priču o tome? Ovako srceparajuću? I sa svim onim rupama? Možda su tokovi radnje u mojim pričama loši, pa ipak, bar su mnogo povezani od ovakvih stvari.

Jedino što nisam mogla da smislim neku drukčiju radnju, posebno zbog toga što bi nova priča morala da bude u fazonu originala, pošto je moj ortak baš to tražio i u tom času bio moj glavni i odgovorni urednik, a njegova demarkaciona linija se već nazirala na horizontu. I tako, ja pokazah nekim prijateljima isečak pun životne istine, njima se malo smučilo i napokon, dadoše mi nekoliko ideja.

»Ne mora to da budu mladenci na medenom mesecu, tupa-džiko«, reče jedan frend. »Nek' budu samo muško i žensko. Nije potrebno ni da su venčani.«

Nije mi to palo na pamet. Otvoreni vidici. Buljila sam začuđeno u njih kad u moje snove upade drugi frend. »Nije, bre, potrebno da im ispada novčanik preko palube. Može da bude nešto drugo. Njena burma npr. i niko neće verovati da su venčani.«

Ideje posle toga naglo počele da nadolaze jedna po jedna.

»Nek' njemu ispadne novčanik u vodu, ona počne da mu zakera i on odjednom kapira njenu pravu prirodu, samo sad je kasno, već su venčani.«

»Nek' njemu ispadne novčanik u vodu, pa se posle otkrije da je to bila provala. U novčaniku nikad nije bilo neke love, kao za početak. Samo fora da se izvuče lova sa drugih jahti.«

»Nek' njemu ispadne ona u vodu.«

»Nek' stupe u službu kod starog tvrđice kad već ne mogu da plove na svojoj jahti.«

Sjajno. Jedino što je trebalo da uradim bilo je da malo izigram cenzora. Na kraju krajeva, moj ortak je započeo celu tu srceparajuću priču, a njegov magazin je trebalo da bude nekakvo porodično dubre.

Završavam priču sa sredovečnim parom koji stoji na doku i posmatra mladi par koji se na zalasku sunca udaljava na nacifranju jahti sredovečnog para. Mladi par, upravo venčan, polazi na krstarenje. Sredovečni muškarac, zabrinut zbog jahte, preseća se kako je nepromišljeno uvučen u to da pozajmi mladencima jahtu. Flešbek. Sredovečni par je poznavao jednog dečaka koji je sve do skora bio usijana glava i nije primao savete ni od koga i kao rezultat takvog životnog stava više puta je potapao svoj čamac na vesla, sve dok, napokon, nije naučio da pravilno održava sastavke. Usijana glava! Vremenom je nekako postao bolji i često je radio kao brodski dečko kod sredovečnog para koji je u to vreme imao malih problema sa održavanjem jahte. U poslednje vreme, dečko je počeo da dovodi i svoju curu. Jednog sudbonosnog dana, sredovečnoj ženi se zamasti burma i ona je stavila da se namoči u lonče sa vodom za sudove. Previše revnosan sredovečni muškarac, pomazući kod raspremanja ručka, baca vodu i burmu preko palube. Užas. Dečko sa palube skače u vodu, opet dolazi do burme, i dobija na nedelju dana dragocenu jahtu kao svadbeni dar od sredovečnog muškarca koji je već dovoljno dugo u-braku da shvati od čega ga je dečko spasio. Završna scena – sredovečni muškarac priznaje sebi da dečko sad i nije tako loš mornar i da će sa dragocenom jahtom verovatno biti sve u redu.

Ma jeste, loša priča. Pa ipak morate da priznate, nije loša kao original. Čak je i smešna na nekim mestima. A i iskoristila sam neke predložene ispravke: burma, par koji nije venčan u početku i stupanje u službu kod tvrđice. A postoji i još jedna izuzetna veza, još uvek je nisam pomenula: ime lade.

Burazer mi je profa na koledžu – neko u familiji mora i mozak da ima – i jednog dana on je sa mnom govorio (uproščeno) o mojim pričama.

»Zašto se ova događa u San Francisku?« upita preteći.

Zašto? Kako, dodavola, da znam zašto? Priča mora negde da se događa, a ja sam bila u San Francisku. Zašto da to ne bude San Francisko?

Pogledao me kao neko ko namerava da pomogne daku da obnovi alegebru, pa otkrije da će morati da počne od sabiranja.

»Zašto to nije Njujork?« upita ubistveno sarkastično.

»Njujork?« rekoh već ubijena.

»Naravno, Njujork. Bila si i tamo, zar ne?«

Jeste, bila sam. I u Čikagu, Torontu, Parizu. Istina, počeh da razmišljam, prilično sam se naputovala, u smislu konvencionalnog značenja putovanja. Pa zašto nisam smestila priču u druge gradove u kojima sam bila? Zato što se njih nisam setila, eto zašto!

Čak je i meni u tom odgovoru nešto nedostajalo. Pokušah da predem u ofanzivu. »Zašto da ne bude San Francisko?« upitah najhrabrije što mogu, a odmah se setih da sam to već pitala.

Njegovo strpljenje bilo je zadivljujuće. On ništa nema protiv San Franciska. Divan grad. I sam je jednom u njemu proveo prekrasan odmor. Međutim, priča, moram to da razumem, bar dobra priča. . . namestih se kao čovek koji zna da je neizbežno na dohvat ruke. . . dobra priča mora da ima celinu.

»Naravno«, složih se sa svom onom odvažnošću koju mi je dozvoljavao moj jasno podređen položaj. A on je moj mladi brat, povrh svega.

Napravio je pauzu, ne odveć dugu da bi delovala uvredljivo, ali ipak dovoljno dugu, i ja shvatih da još nije vreme za izražavanje istog mišljenja. On ima izuzetan osećaj za proticanje vremena. Kad je produžio, u samu bila samo slušalac. Na kraju krajeva, klinci plaćaju debelu školarinu da bi slušali ovakve stvari.

Čini se da sve u priči mora da potpomogne njenom cilju. Mora da postoji razlog za neko mesto; vreme mora da bude baš onakvo kakvo treba da bude; moraš biti sposoban da opravdaš davanje imena.

»Kao ovo na primer,« reče dohvativši moj ponos i hvalu, moju do tad najbolju priču. »Zašto se ova bolnica zove Sveti Franja? Sveti Franja je razgovarao sa životinjama. Jer' to ima neke veze sa tvojom pričom?«

Ne mnogo. Bila je to neka katolička bolnica i postojao je neki razlog, a katolička bolnica mora da dobije ime nekog sveca, a ja sam već negde bila čula za pripremu školu koja se zvala Sveti Franja Ksavijski. Zašto mu nije pao u oči izbor likova koji je bio

dobar, ili organizacija radnje koja je bila mnogo bolja nego obično, umesto što se zalepio za ime bolnice? Koga boli briga kako se zove bolnica? Uostalom, mogla sam lako i neko drugo ime da joj dam.

Preporučio mi je da to i uradim. . .

I tako, kad je trebalo da završim srceparajuću priču za mornarički magazin onog mog ortaka, već sam znala lekciju. Jeftina – nejeftinija, ta priča će imati neko značenje. Daću pravo ime jahti.

Jeste li ikada pokušavali da date ime nekoj lađi? Pomislili biste: uz toliko čamaca na svetu, toliko imena u marinama, biće to lak posao. Počela sam od ptica. Galeb? Previše uobičajeno. Čvorak? Previše trivijalno. Lastavica? Zeba? Ništa nije odgovaralo. Albatros? Albatros je veličanstvena ptica, ali Kolridž je albatrose uništio za sva vremena. Pelikan? Kormoran? Ne.

Pa dobro, ptice neće odgovarati, a po nekoj logici čovek ne krševa lađe po ribama. Možda, neko drveno, magijsko ime, da bi ta dva ostala na rastojanju. Kako bi bilo sa morskim bogovima? Ili još bolje – boginjama, pošto su lađe ženskog roda?

Duboko poniranje u moju svest, nije iznelo ništa obećavajuće do li »... čuj starog Tritona kako na svirali iskičenoj svira«. Morska trava, delfini i duge, mokre brade? Ne ide uz medeni mesec.

Delfini, zašto ne? Već sam padala u očaj, a uz delfine je vezano mnogo mitoloških stvari. A i nisu prave ribe. Pa ipak, znate već kako plivaju delfini. Ne bih mogla da nazovem tu prokletu lađu Delfin, a da pritom ne naslikam sve na njoj kako pati od morske bolesti i bljuje preko palube.

Iz velike dubine iščupala sam »Piliće Mame Keri«. Već sam bila izbrisala iz glave »piliće« – šljapkave sitne morske ptičice po imenu mala barunica, ali je Mama Keri zvučalo obećavajuće u smislu morskih boginja. Samo, ispalo je da je Mama Keri nekakva matora morska veštica, a da joj je ime iskvareno »Mater Cara« (draga majka) i da se odnosi na Devicu Mariju. Nešto slično onom kako su Grci zvali Furije – »one ljubazne« – i opet još malo magije sa imenima, samo ovaj put nešto manje drveno.

I tako, poslah priču mom ortaku koji je već bio digao ruke od pokretanja novog mornaričkog časopisa i intenzivno razmišljao o nečem drugom, a ja zaboravih na celu tu stvar. Pokušala sam da je zaboravim. Ipak, priča je rasla kao kvasac u nekom čošku mog mozga, u koji me zavirujem tako često – a i ne nameravam, sve dok jednog dana ona iznenadno ne napravi korak napred smeškajući se usiljeno i cela prokleta stvar beše sastavljena od simbola! I ne samo to – već su oni i pristajali jedan uz drugi!

Slušajte samo.

Kao za početak, Sibelija je bila Velika Majka boginja, iako je vladala kopnom. Ali More, takode je izvor svog života, Majka svih nas. I More je prostranstvo preko kojeg čovek polazi na Plovidbu Života. Čak jedino prostranstvo. Možda ima brodova teškaša na nekim većim jezerima u svetu, ali ne možete baš poći na Plovidbu Života po Velikim jezerima. Prosta stvar, ne možete. I šta ja imam u priči ako to nije baš jedan mladi par, nedavno venčan, koji podiže jedra u susret Velikoj Majci preko izvora svog života, par koji zajednički počinje Plovidbu Života? I ne samo to, oni na doku iza sebe, pozdravljajući mahanjem, ostavljaju stariji par koji je često plovio na toj istoj barci, po toj istov vodi, ali koji je već postao pomalo prestar za Plovidbu i skoro se primakao njenom kraju.

Zapanjujuće, zar ne? Ipak, još nisam gotova.

Sećate se, dečko nije želeo da uči o brodovima i Plovidbi od Muškarca; naučio se tome lenčareći na obali mora pre nego što se otisnuo na Put. I na samom kraju, kad je odrastao i postao već zreo muškarac, kad namerava da uzme nevestu, šta on radi – uranja u More koje je Život i Rodenje i Stvaranje i iznosi iz njega suštinski simbol braka, burmu koja je skliznula sa prsta. A ovaj skok (koji je on, da kažem i to, skoro izbegao, ali ne i sasvim) kao nagradu daruje mu lađu Majke boginje kojom on započinje svoj bračni život i Plovidbu po Moru Života i, prokletu bilo, kako se sve to dogodilo?

Sećate se kako je sa tom glupom pričom započelo? Iz svakoja-kih otpadaka, srceparajućih, ali ne i previše ogavnih, da bi se završilo neobjavlivanjem priče. Trivijalna priča, poput onih preko kojih često samo skliznemo pogledom i počinjemo sa nečim drugim.

Ipak, proanalizirajte prokletu stvarčicu i videćete čvrst sistem međusobno povezanih, komplementarnih, odgovarajućih simbola koji se slažu čak i sa logikom priče.

Ipak, ja ih nikad nisam stavila na ta njihova mesta.

A ako sam ja autor, a nisam ih stavila na njihova mesta, zar su oni uopšte tamo?

Ili, ako ih ja nikad nisam pronalazila, niti verovala u njih, a jednog dana oni iskoračili iz vrste, svi kompletno, sa kolektivnom grimasom ludaka, ko sam onda ja da kažem da njih nema?

Ja sam autor – eto ko sam.

Preveo sa engleskog Vellmir Kostov

E. A. KARATERS (E. A. Carruthers) pripada najmlađoj generaciji kanadskih pisaca kratkih priča. Po profesiji je inženjer. Radi kao tehnički urednik jednog kanadskog časopisa. Piše i eseje.